

Проте наявність спору про право, а також його характер не дозволяє повною мірою розподілити судові справи між цивільними, господарськими й адміністративними судами, саме тому ми і не виділяємо його як окрему передумову.

6. Відсутність провадження по справі. Відсутність у провадженні цього чи іншого суду справи зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; Цю передумову виділяє Комаров В.В., вона досить схожа на іншу передумову – відсутність рішення суду по даній справі, на неї розповсюджуються ті ж самі правила щодо тотожності сторін, предмету та підстав. Більшість авторів не виділяють таку передумову, в силу її непрактичності, бо право на позов мають тільки дієздатні особи, які розуміють значення своїх дій, та можуть ними керувати. А звертатися до суду з позовом провадження за яким вже відкрито досить не логічно. Саме тому ми не вважаємо за необхідне виділяти таку обставину як окрему передумову.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процес: Навчальний посібник / Васильєв С.В. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – С. 203.
2. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – С. 537-538.

Левчун А.В.

студентка;

Науковий керівник: Самілик Л.О.

старший викладач,

Національний університет державної податкової служби України

ДЕЯКІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. У даному напрямку видано ряд наукових праць, прийнято велику кількість національних та міжнародних нормативно-правових актів, які визнають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод являється головним обов'язком демократичної держави.

Слід зазначити, що дослідженням проблем відшкодування моральної шкоди займалися такі вчені, як С.П. Рабінович, Л.В. Корчемна, Є.В. Солодко, В.П. Палиюк, С.А. Беляцкин, В.М. Лапицкий та інші – це свідчить про актуальність даної теми.

Відшкодування моральної шкоди, є досить таки новим інститутом, яке закріплене на законодавчому рівні, як спосіб захисту порушених прав та інтересів громадян.

Моральна (немайнова) шкода являє собою втрати немайнового характеру внаслідок моральних та фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

Правом на відшкодування моральної шкоди наділена фізична особа честь, гідність та ділова репутація якої принижена, або юридична особа у зв'язку з приниженням її ділової репутації.

Моральна шкода проявляється:

1) у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;

2) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;

3) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;

4) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи [1].

У законодавстві передбачено такі поняття як «моральна шкода» і «немайнова шкода». Але вони відрізняються між собою за змістом, оскільки поняття «моральної шкоди» відноситься тільки до фізичних осіб, а «немайнова шкода» – до юридичних осіб.

Зобов'язання щодо відшкодування моральної шкоди може виникнути за умов та підстав, які передбачені законом, а саме: наявність шкоди у потерпілого; дії або бездіяльність винної особи; причинний зв'язок між поведінкою винного і заподіяною шкодою; винна заподіювача.

Отже, саме за таких підстав потерпіла особа має право звернутися до суду за захистом свого порушеного права. Потерпіла особа в такому разі подає позовну заяву, яку оформляє відповідно до вимог статті 119 Цивільно процесуального кодексу, де саме зазначає предмет, підстави та зміст позову [2].

Щодо предмету у позовній заяві про відшкодування моральної шкоди, то слід говорити про вимогу до суду з метою припинення,

ліквідації правопорушення, відновлення стану потерпілої особи. Підставами позову будуть взаємопов'язані обставини, які свідчать про факт правопорушення, а також негативні моральні наслідки, спричинені правопорушенням. У змісті позовних вимог слід зазначити конкретні вимоги позивача до відповідача, які потерпілий вимагає задовольнити в судовому рішенні, тобто тут повинні бути встановлені не тільки способи ліквідації правопорушення, а й конкретні цифри відшкодування завданої моральної шкоди [3, с. 420-421].

На практиці все частіше виникає велика кількість проблем з доказами, доводами та їхнім аналізом, формуванням предмета доказування, а також із визначенням суб'єктного складу осіб, які беруть участь у справах про відшкодування моральної шкоди, та в кінцевому підсумку із виконанням рішення суду по справі.

Деякі проблеми виникають щодо сприймання положення про душевні страждання, які фізична особа може отримати як щодо неї самої, так і щодо її членів сім'ї чи близьких родичів. В такому випадку позивачу або його захисникові по справі прийдеться доводити факт впливу правопорушення на членів його сім'ї чи близьких родичів. Для того, щоб підтвердити такий вплив позивач повинен надати відповідні докази і довести наявність причинного зв'язку між станом позивача і правопорушення та його наслідком щодо членів його сім'ї чи близьких родичів, оскільки в такому разі позивач отримує додаткову душевну травму через хвилювання за близьких. Також позивач зобов'язаний надати суду докази, які будуть підтверджувати факт його родинних та сімейних стосунків з особами, які постраждали від правопорушення.

При визначенні тяжкості страждань, яких завданно та розміру відшкодування мають враховуватися індивідуальні особливості особи (наприклад, тривала робота в певній сфері діяльності тощо).

Суд при розгляді справ про відшкодування моральної шкоди також має враховувати матеріальний стан особи, яка заподіяла шкоду [4, с. 3-4]. Так, як для заможної особи, наприклад відшкодування моральної шкоди у розмірі 250 гривень буде досить таки непомітним, виникне уява вседозволеності і це вже не зупить таку особу при вчиненні повторного або іншого правопорушення.

Щодо розміру відшкодування моральної шкоди, то позивач повинен в позовній заяві зазначити суму коштів відшкодування, для відновлення його порушеного права. Але в кінцевому результаті

лише за судом залишається право присуджувати винній особі такий розмір компенсації чи ні, виходячи із обставин конкретної справи.

Отже, дослідивши аспекти відшкодування моральної шкоди, слід зазначити, що дана сфера має ряд проблем, які потрібно вирішувати.

Вирішувати проблеми у справах про відшкодування моральної шкоди пропоную судовою практикою, а саме застосуванням судового прецеденту. Наприклад, шляхом видання збірників судових рішень вищих судових інстанцій України, це певною мірою зближить позиції суддів. Дана пропозиція вирішення проблем є досить таки поверхневою, оскільки не потрібно забувати про те, що кожний суддя має власне бачення, власні думки на ту чи іншу ситуацію, тому така різноманітність думок суддів у межах правової системи може спричинити юридичний плюралізм.

Для подальших напрямків вдосконалення розгляду даної категорії справ повинно сприяти застосування судової практики та поглиблене дослідження окремих критеріїв, які впливають на розмір відшкодування моральної шкоди, що дасть змогу більш точно встановити її розмір.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – С. 356
2. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (Редакція станом на 11.08.2013) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – С. 492
3. Цивільний процес України: академічний курс: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Ред. С.Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2009. – С. 848
4. Сліпченко О.І. Докази та доказування в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. / О.І. Сліпченко. – Харків, 2011. – С. 78